Ο ΚΑΡΑΓΚΙΟΖΗΣ

ΑΛΟΓΟ-ΚΡΙΤΟΣ

Μηνιάτικη ανεξάρτητη-αδέσμευτη ηλεκτρονική έκδοση,
σε θέματα Θεάτρου Σκιών, σάτιρας και ευρύτερης ενημέρωσης

Περίοδος Α' Τεύχος 52 Νοέμβριος 2023

Ποιοι παλιοί μάστορες της τέχνης έφυγαν τον Νοέμβριο

30 Νοεμβρίου 1987: Μνήμη του καραγκιοζοπαίχτη Δημήτρη Μόλλα (1917-1987).
Καταγόταν από την Αθήνα. Ήταν γιος και μαθητής του καραγκιοζοπαίχτη Αντώνη Μόλλα. Είχε άριστη εγκυκλοπαιδική και πανεπιστημιακή μόρφωση, συγγραφικό ταλέντο και πολύπλευρη καλλιτεχνική δραστηριότητα. Συμμετείχε μαζί με τους Μάνθο Αθηναίο, Σταμάτη Γενεράλη και Γιώργο Μαμάη στην Αποθέωση του «Κατσαντώνη» της κινηματογραφικής ταινίας του Λάκη Παπαστάθη «Θεόφιλος». Διακρίθηκε επίσης για την έντονη πολιτική του δράση, εξαιτίας της οποίας οδηγήθηκε στην Μακρόνησο, ενώ μνημειώδες θεωρείται το βιβλίο του «Ο Καραγκιόζης μας: Ελληνικό Θέατρο Σκιών» που εκδόθηκε δεκαπέντε χρόνια μετά από το θάνατό του.

ΑΛΟΓΟΚΡΙΤΕΣ ΓΝΩΜΕΣ

Γράφει ο Πάνος Καπετανίδης

Το φετινό καλοκαίρι ήταν πολύ εποικοδομητικό για παραστάσεις Καραγκιόζη με οργάνωση από τους Δήμους. Θες η μειωμένη παρουσίαση θεαμάτων τα τρία προηγούμενα καλοκαίρια (πολύ περισσότερο χειμώνες) με τον κορονοϊό και τη δίψα για ξέσκασμα του κόσμου, θες οι Δημοτικές Εκλογές που θα ακολουθούσαν τον Οκτώβρη, είχε δουλειά και στις παραστάσεις, στις πλατείες με ελεύθερη είσοδο και σε αυτές με εισιτήριο. Και αν δεν υπήρχαν οι διάφοροι τυχάρπαστοι που χωρίς καμία προπαίδευση δίπλα σε καραγκιοζοπαίχτη στο σανίδι, κοντά και οι διάφορες «ακαδημίες» (χάσανε και οι λέξεις τα νοήματά τους), οι σωστοί επαγγελματίες θα κάνανε χρυσές δουλειές. Ας ελπίσουμε και το χειμώνα που έρχεται, να πάνε τα πράγματα καλά τόσο με τις σχολικές παραστάσεις, όσο και στα κινηματοθέατρα με εισιτήριο.

Βέβαια με το που φθινοπώριασε, ο κορονοϊός εμφανίστηκε και πάλι δριμύτερος. Ελπίζουμε τα εμβόλια που προηγήθηκαν, μαζί με τα επικυρωμένα, να μην αφήσουν τη σκληρή αυτή ίωση που θα μας συνοδεύει από εδώ και πέρα μαζί με τη γρίπη, να μην της επιτρέψει να μας ξαναφέρει πίσω τις μάσκες και τα περιοριστικά μέτρα.

Ο ΚΑΡΑΓΚΙΟΖΗΣ ΚΡΙΤΟΣ
ΕΚΔΟΤΗΣ - ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ ΕΚΔΟΣΗΣ:
Πάνος Β. Καπετανίδης
Τηλέφωνο: 210 46 16 664
Διόρθωση κειμένων:
Θωμάς Αθ. Αγραφιώτης
Σύνθεση εξώφυλλου:
Πάνος Καπετανίδης

Τα κείμενα, που φιλοξενούνται στο ψηφιακό έντυπο ***"Ο Καραγκιόζης Αλογόκριτος"***, εκφράζουν τις προσωπικές απόψεις των συντακτών τους, κάτι που δεν συνεπάγεται υποχρεωτικά και την αποδοχή τους από τους υπεύθυνους της ύλης του.

Εκλογική χρονιά το 2023

Εκλογική χρονιά το 2023. **Εθνικές εκλογές** εις διπλούν, **δημοτικές** και περιφερειακές κατόπιν (και εις διπλούν), **ευρωεκλογές** σε βάθος χρόνου το 2024. Όλα αυτά τόσο σε επίπεδο μακρόκοσμου, όσο και σε επίπεδο μικρόκοσμου. Οποιαδήποτε εκλογική μάχη, ωστόσο, ακόμα και η μικρότερη, ακόμα και η πιο ασήμαντη, ακόμα και η πιο τιποτένια, έχει τα συμβολικά της νοήματα. Απηχεί, για παράδειγμα, το ευρύτερο κλίμα και την περιρρέουσα ατμόσφαιρα. Είναι αλήθεια (και ταυτόχρονα εκπληκτικά παράδοξο) πως είναι αισθητός πλέον ο ολοκληρωτισμός της Ευρώπης (όχι μόνο στη γείτονα χώρα ή βορειότερα, αλλά ακόμα και σε χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης), όπως επίσης είναι σαφής και η υπερίσχυση του ενός (άνευ αντιπάλων). Κάπως έτσι (και σε επίπεδο μικρόκοσμου) είναι αισθητή και η ύπαρξη μιας κεκαλυμμένης μη δημοκρατίας, αν μου επιτρέπεται ο νεολογισμός. Μέσα στα πλαίσια αυτής της κάλυψης, ο ρόλος του λεγόμενου **χαρισματικού ηγέτη** (κατά τον κοινωνιολόγο Μαξ Βέμπερ) έχει αντικατασταθεί από συμβατικούς αρχηγούς, πολλούς ως προς τον αριθμό και λίγους ως προς την αξία, υποδεικνυόμενους από μικρές ομάδες που δρουν αφανώς μεν, με καθαρά κυβερνητική λογική δε. Κάπως έτσι όμως, οι όποιες εκλογικές μάχες, από την πιο σημαντική ως την πιο ασήμαντη, χάνουν την αξία τους. Γίνονται, δηλαδή, για να γίνουν. Ή με άλλα λόγια, κάποιοι μόνοι τους τις κάνουν, μόνοι τους τις κερδίζουν. Ο δε κόσμος από κάτω, απαθής, ψηφίζει και φέρεται όπως ένα ρομπότ…

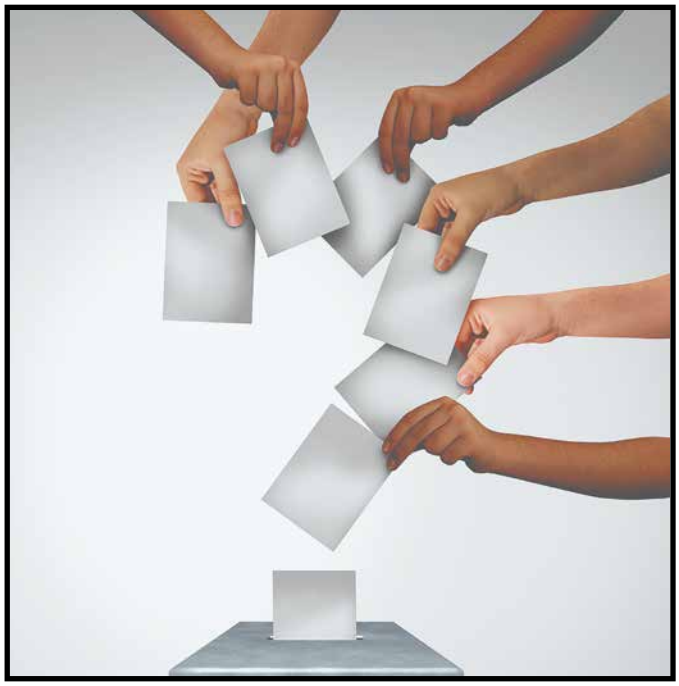

Θωμάς Αθ. Αγραφιώτης

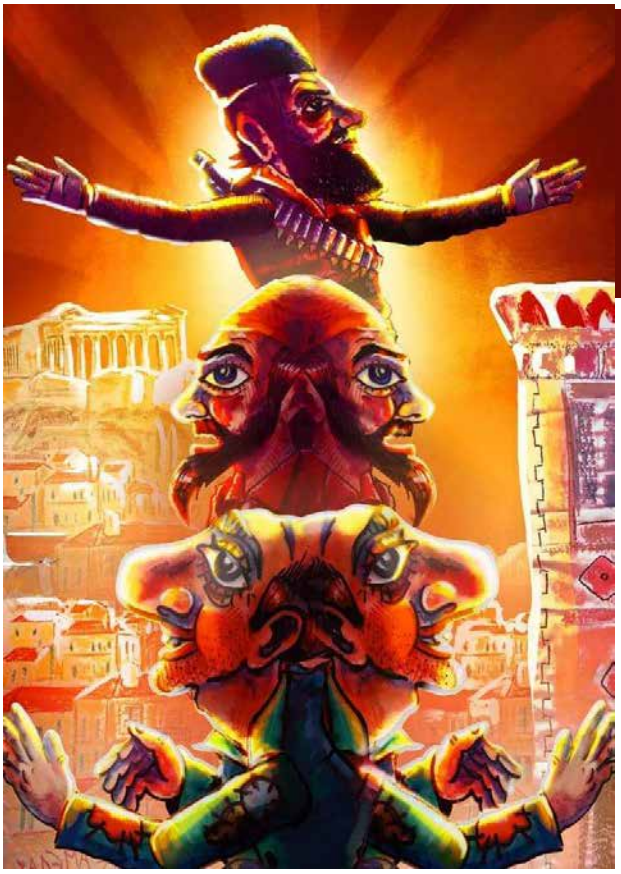

«ΚΑΠΕΤΑΝ ΑΡΗΣ Ο ΒΕΛΟΥΧΙΩΤΗΣ»

του Μιχαήλ Ν. Ζαχαρή

Όλα έγιναν την Τρίτη 26 Σεπτεμβρίου...

Μια βδομάδα πριν (περίπου) ένας συνάδελφος με ενημερώνει ότι στο Θέατρο «ΡΕΚΤΙΦΙΕ» ένα νέο παιδί, ο Βάντζος, θα παίξει ένα έργο γραμμένο από τον ίδιο με τον τίτλο: «Ο Καπετάν Άρης ο Βελουχιώτης».

Παράξενο λέω... Πήγα ο ίδιος να το δω με τα μάτια μου. Τέτοια έργα δεν παίζονται σήμερα, σκέφτηκα.Δύσκολο να παιχτούν, καθώς απαιτούν υποκριτικό ταλέντο προπαντός και μυημένο κοινό.

Θα παίξει ο Άγγελος λοιπόν και η κατασκευή των φιγούρων από τον αδελφό του, Γιώργο Ορχήστρες, φιγούρες και κακό.

Αποφάσισα να πάω να τη δω! Οδεύω στο θέατρο «**ΡΕΚΤΙΦΙΕ**» με έναν πολύ καλό φίλο και συνεργάτη για παρέα.

Κάποια στιγμή χαθήκαμε... Λέω. Προς τα πού να είναι το Θέατρο; Είδαμε μια παρέα μπροστά.

Λέω είμαι σίγουρος ότι πάνε στο «ΡΕΚΤΙΦΙΕ» και τους ακολουθήσαμε...

Όντως εκεί πήγαιναν! Κόσμος πολύς περίμενε έξω ως αργά να τελειώσει η προηγούμενη παράσταση του θεάτρου και να ξεκινήσει δυναμικά ο Άγγελος με τον Καραγκιόζη του.

Ο μπερντές στο κέντρο οι φιγούρες στήνονται βιαστικά από πίσω στην κουπαστή. Η ορχήστρα προβάρει και ο κόσμος μπαίνει, ώστε να κάτσει στις θέσεις του.

Στο βλέμμα όλων όσοι βρισκόμασταν στο χώρο αυτό είχε δημιουργηθεί μια απορία σαν να είχαμε όλοι το ίδιο ερώτημα... Τι θα δούμε σήμερα;

Όταν άναψαν τα φώτα και άρχισε ο Άγγελος, δεν το περίμενα! Οι όμορφες φανταχτερές φιγούρες και το πανέμορφο σενάριο που σκέφτηκαν με τα όμορφα λογοπαίγνια, έκανε την όλη παράσταση να δέσει.

Ξεσηκωτής μας, καθώς στο Θέατρο όλα παίζουν ρόλο, ο... Φοίβος! Καραγκιοζόφιλος, έπαιξε μπουζούκι και τραγούδησε όλα τα τραγούδια της παράστασης. Η παράσταση κυλάει πολύ όμορφα δίχως να κουράσει κανέναν. Ο Καραγκιόζης και ο λαός κάτω

στο χωριό αντιλαμβάνονται τη δυσκολία της κατάστασης...

Ο Καραγκιόζης ανεβαίνει πάνω στα βουνά και γίνεται πρωτοπαλίκαρο του καπετάνιου...

Η συνάντηση του Βελουχιώτη με τον Ζέρβα στη Γέφυρα του Γοργοποτάμου...

Προχωράει η ανατίναξη... Η γέφυρα γίνεται κομμάτια και όλοι πανηγυρίζουν.

Σκέφτηκα... «Τώρα πρέπει να γίνει η αποκήρυξη του Βελουχιώτη και να κλείσει με το θάνατό του», προφανώς.

Η παράσταση έκλεισε εκεί! Στην ανατίναξη της γέφυρας. Χειροκρότημα, χοροί συγκίνηση και κακό.

Προβληματίστηκα... Ρωτώντας αργότερα τον Άγγελο: «Γιατί τελείωσε εκεί η παράσταση, βρε Άγγελε; Ο Θάνατος του Άρη;». Η αυθόρμητη απάντησή του με ένα χαμόγελο στα χείλη με έκανε να σκεφτώ...

«Ας κλείσει όμορφα η παράσταση, όχι άλλους σκοτωμούς».

Είχε δίκιο! Έβλεπα τον κόσμο γύρω μου, που ήταν χαρούμενος.

Αν έκλεινε στο θάνατο του Βελουχιώτη, ίσως η κατάσταση που θα βρισκόταν ο κόσμος στο τέλος, να ήταν «Νεκρώσιμη». Καλύτερα έτσι.

Η παράσταση τούτη έκλεισε όμορφα με χορούς και χειροκροτήματα. Έτσι έπρεπε να κλείσει.

Αρκετοί προβληματισμοί, μας τρώνε κάθε μέρα. Αρκετές οι σκοτούρες της καθημερινότητας, της βιοπάλης...

Ο Άγγελος και η παρέα του με έκαναν να καταλάβω ότι ο Καραγκιόζης, η Τέχνη και ο Πολιτισμός δεν σταματάνε ποτέ, φτάνει μόνο να υπάρχουν ρομαντικοί άνθρωποι που με μεράκι, ταπείνωση και υπομονή να χτίσουν το μέλλον!

Συγχαρητήρια, παιδιά, για την τόσο όμορφη προσπάθειά σας.

Εύχομαι η επόμενη συνάντησή μας να είναι μέσα από τον μπερντέ...

Οι βασικοί συντελεστές της παράστασης ήταν:

Άγγελος Βάντζος, Καραγκιοζοπαίχτης.

Φιγούρες ο Γιώργος Βάντζος.

Βοηθοί σκηνής ήταν οι Βασίλης Βλάχος, Άννα Τσιρώνη και Κατερίνα Γεωργακάκη.

Και στην ορχήστρα οι Φοίβος Γκολόης (μπουζούκι, φωνή), Νίκη Λύκουρα

«Το Καραγκιοζικόν»
της Γιούλης Βασιλείου

Γ) Και η ψήφος πάει στην Τζολί!

ΦΙΓΟΥΡΕΣ: Τάκη Παλαιοθόδωρου

ΧΑΤΖ: A few words about Πυργιώτικες εκλογές 15 Οκτώβρη 2023, please?
ΚΑΡ: Έχεις πιει κάποιο χάπι;
ΧΑΤΖ: Happy! I'm very happy! δήλωσε η Τζολί βγαίνοντας από το θέατρο «Απόλλων» για τα γυρίσματα της ταινίας «Μαρία Κάλλας».
ΚΑΡ: Ε, ρε, γλέντια ο Πύργος! Και εγώ που νόμιζα ότι έχει μόνο μία ντίβα-Αντζελίνα: Την Νικολούλη!
ΧΑΤΖ: Από τις 15 Οκτώβρη περιμένω να με συγχαρείς.
ΚΑΡ: Γιατί να σε συγχαρώ; Υποδύεσαι τον Αριστοτέλη τον Ωνάση;
ΧΑΤΖ: Δεν πάνε τα κορακί γυαλιά με το μουστάκι μου το κολοκοτρωνέικο. Τα πρόβαρα.
ΚΑΡ: Τότε;
ΧΑΤΖ: Δήμαρχος Πύργου, Καραγκιόζη, δήμαρχος Πύργου.
ΚΑΡ: Ποιος έγινε δήμαρχος, εδώ χάμου;
ΧΑΤΖ: Εγώ! Ο Κανείς! Μα καλά, βούιξε η πόλη και κάνεις πως δεν το ξέρεις;
ΚΑΡ: Μόλις επέστρεψα από την Πάτρα. Βιντεοσκόπησα τον Πελέ στο καινούργιο στάδιο.
ΧΑΤΖ: Γι' αυτό με στούφωσες κοκκινογαρουφαλλίλα! Εδώ, Καραγκιόζη, επέστρεψε η αξιοπρέπεια!
ΚΑΡ: Τώρα, μάλιστα. Πάμε ΚΤΕΛ να δεις αν έρχεται;
ΧΑΤΖ: ΜΠΟΡΟΥΜΕ να κάνω ότι δεν το άκουσα αυτό.
ΚΑΡ: Και πώς το πήρε ο Τάκης, ο πρώην δήμαρχος, ο δικός σας Τάκης;
ΧΑΤΖ: Τάκηηη, τη λευκή σου ρόμπα να πάρεις! Γιατρός είναι: Θα αυτοσυνταγογραφηθεί.
ΚΑΡ: Και ο Γκλέτσος;
ΧΑΤΖ: Έπαιξε και ο Απόστολος στο «Απόλλων»; Ποιον; Τον μπαλαμό;
ΚΑΡ: Μπέρδεψα επίθετα και κούκλους. Τον Διονύση, εννοούσα.
ΧΑΤΖ: Α, με δυο ποτάκια το χώνεψε και ήπιε και στην υγειά μου! Να κάνει υπομονή Δ.Ε.Κ.Α. χρόνια να γίνει δήμαρχος κι αυτός. Νέος άνθρωπος είναι.
ΚΑΡ: Και δεν μου λες, με τα σκουπίδια τι θα γίνει; Μπορείς να μου απαντήσεις υπεύθυνα;
ΧΑΤΖ: «Νέα αρχή»!
ΚΑΡ: Παλιό τέλος.
ΧΑΤΖ: Με κοροϊδεύεις;
ΚΑΡ: Διονύσιος Γκλέτσος.
ΧΑΤΖ: Απόστολος Τζολί. Θες να συνεχίσουμε το παιχνίδι;
ΚΑΡ: Εγώ; Κανείς!

Μας στέλνει ζωγραφιές ο ΘΑΝΑΣΗΣ από τα Γρεβενά

Το 1967, τρεις στρατιωτικοί, ο Παττακός, ο Μακαρέζος και ο Γεώργιος Παπαδόπουλος, είχαν με τη βία βγάλει τη δημοκρατία και είχαν επιβάλλει τη χούντα. Η δικτατορία αυτή ήταν γνωστή ως η «Χούντα τον Συνταγματαρχών». Η χούντα αυτή απαγόρευσε να βγαίνουν έξω πολύ αργά και να είναι πολλά άτομα σε ένα σπίτι. Τέλος, όσοι παρέβαιναν το νόμο φυλακίζονταν. Αυτό έφερε ως αποτέλεσμα στις 17 Νοεμβρίου 1973 οι φοιτητές να κλειστούν στο Πολυτεχνείο για διαμαρτυρία με κεντρικά συνθήματα όπως: «Ψωμί, παιδεία, ελευθερία, κάτω η χούντα και η δικτατορία». Επίσης, μέσα στο Πολυτεχνείο, οι φοιτητές έφτιαξαν ραδιοφωνικό σταθμό. Μέσω του Πολυτεχνείου τα συνθήματα κατά της χούντας έφτασαν σε όλη την Αθήνα. Στις 17 Νοέμβριου, η αστυνομία μπήκε μέσα στο Πολυτεχνείο και άρχισε να πυροβολεί τους φοιτητές. Αυτό έφερε ως αποτέλεσμα κάποιοι φοιτητές να σκοτωθούν, κάποιοι να τραυματιστούν και άλλοι να φυλακιστούν. Την επόμενη μέρα, η χούντα έστειλε την αστυνομία να καθαρίσει τα αίματα από το Πολυτεχνείο και να σβήσει τα συνθήματα από τους τοίχους. ΘΑΝΑΣΗΣ

Ο δικτάτορας Γεώργιος Παπαδόπουλος Από φιγούρα Γ. Χαρίδημου

Από το περσινό εξώφυλλο του "ΑΛΟΓΟΚΡΙΤΟΥ"

«Καραγκιοζοπαίχτης»

Ένας επαγγελματίας λόγου

Γράφει ο Πάνος Καπετανίδης

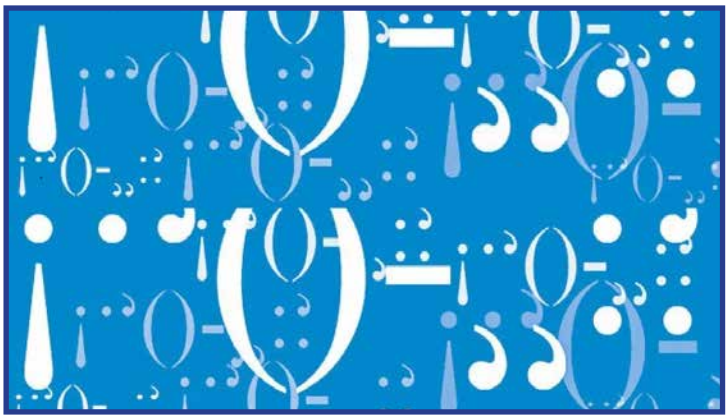

Η παρένθεση

Η μέσα στην παρένθεση φράση έχει ένα νόημα εντελώς διαφορετικό και ξέχωρο από την υπόλοιπη περίοδο. Διακόπτει δε τη συνέχεια του λόγου, άσχετα αν καμιά φορά τον επεξηγεί ή τον συμπληρώνει. Κατά κανόνα, οι παρεντιθέμενες φράσεις πρέπει να τονίζονται χαμηλότερα από τον άλλο λόγο που προηγείται και την ακολουθεί.

1) Μ' απής για καλοσύνη σου και χάριν εδική σου, (καλά κι η τύχη μου ποτέ με τη Βασιλική σου τύχη δεν έμοιασε) αδερφό και φίλον έκαμες με.

Γ. Χορτάτζης, Ερωφίλη

2) Όμως εσείς που όλα τα ξέρετε, παρθένες Μούσες, (απ' τη μοίρα με τον δαριόνεφο πατέρα σας και με τη Μνημοσύνη γιατί λάχατε την ιερή τούτη την κλήρα), τώρα γροικάτε με.

Πίνδαρος, Παιάνες

3) Κάθε τέχνης (κι ο νόμος αυτός δείχνεται και στα πιο απλά και πεζά αντικείμενα της ιδιωτικής ανάγκης και στα πιο αιθέρια της φαντασίας), κάθε τέχνης κύριος γίνεται ο άνθρωπος σύμφωνα με δυο τρόπους: Με μιαν από μέσα ενέργεια μίας ξεχωριστής ψυχής που ολοένα εμπνέεται και φωτίζεται, ασυνείδητα και με μιαν απ' έξω διδασκαλία, που την ενέργεια αυτή, την τρέφει κάθε τόσο και την κυβερνάει και συνείδηση της δίνει.

Κ. Παλαμάς, Για το Βασιλικό Θέατρο και τη Δραματική Σχολή του Ωδείου.

Τα εισαγωγικά

Τα λόγια που περικλείονται μέσα σε εισαγωγικά, (παραδείγματα, ρητό, λέξεις ή φράσεις που διατυπώθηκαν από κάποιον κατά λέξη) πρέπει να διαστέλλονται από το υπόλοιπο κείμενο της περιόδου και να χρωματίζονται διαφορετικά. Θα διαφέρουν δε από τα προηγούμενά τους, καθώς και τα ακόλουθα, κατά το ρυθμό που θα γίνεται γρηγορότερος αν ως τότε ήταν αργός, κατά την ένταση που θα δυναμώνει αν μέχρι εκείνη τη στιγμή ήταν μικρή, και κατά τον τόνο που θα οξύνεται αν ήταν βαθύς.

Το ίδιο ακριβώς θα γίνεται και για τα γράμματα που θα βλέπουμε γραμμένα σε διαφορετικό ρυθμό από το υπόλοιπο κείμενο.

Αν πάλι έχουμε εισαγωγικά και μέσα σ' αυτά υπάρχουν και διπλά κόμματα, τότε θα κάμουμε δύο διαφοροποιήσεις του τόνου της έντασης και του ρυθμού, σε αντιδιαστολή από τον ακολουθούμενο μέσο τρόπο. η διαστολή δε του νοήματος των φάσεων αυτών οφείλει να γίνεται έντονη και ανάγλυφη, ώστε και η προκαλούμενη εντύπωσή τους να γίνεται και κείνη χειροπιαστή και άμεση στο ακροατήριο.

1) Χίλιοι μού λεν «φύγ' απ' εδώ», χίλιοι μου λένε «στάσου»!
Γ. Χορτάτζης, Ερωφίλη 309
2) Τότε με φωτίζει ο Θεός και παίρνω ένα δαδί με φωτιά εις το χέρι και φωνάζω: «Βάλτε φωτιά και εις το τρανό λαγούμι, τώρα όπου ζύγωσαν οι Τούρκοι, να τους αφανίσουμε».
Ι. Μακρυγιάννης, Απομνημονεύματα
3) Μ' αν καταβάθου κατέχεις τα ρητά να νογάς, οι παλιοί να τι λέγαν: «Δυο κακά για το κάθε καλό, τ ων ανθρώπων οι αθάνατοι μοιράζουν».
Πίνδαρος, Πύθιον

Η παύλα

Εάν με την παύλα φανερώνεται ότι διακόπτεται ο λόγος για κάποια συγκεκριμένη αιτία όπως συμβαίνει με τ' αποσιωπητικά, τότε θα πρέπει να τονισθεί και να ειπωθεί σαν αυτά η τελευταία λέξη, πριν από την παύλα.

Εάν όμως σκοπός της είναι να δείξει μία μεγάλη αντίθεση ανάμεσα σ' αυτά που ειπώθηκαν και σ' εκείνα που θα ακολουθήσουν, τότε θα πρέπει να τονισθεί ακριβώς διαφορετικά και η επόμενη φράση, έτσι που η αλλαγή να γίνει ανάλογη και φανερή. Όταν δε η παύλα ακολουθεί την τελεία, τότε η παύση της τελείας μεγαλώνει σε διάρκεια.

1) Τρέχει τρελά, ζητώντας μας μαχαίρι, και τη γυναίκα- όχι, τη μάνα του, όπου να 'ναι, τη μάνα αυτού και των παιδιών του.
Σοφοκλής, Οιδίπους Τύραννος
2) Πολλήν ώρα έστάθηκαν υνομιλώντας, μα μού έφευγαν τα λόγια- αραιά και που άκουσα κανένα, και εμελετούσαν και το Βασιλικό.
Α. Μάτεσις, Βασιλικός
3) Κι έχουν να λένε πως δεν μπορείς να είσαι και τα δυο: Άνθρωπος της επιστήμης, του πνεύματος, και άνθρωπος της πράξης.
Ηλ. Βενέζης, Μπλοκ C

Η διπλή παύλα

Με τη διπλή παύλα απομονώνεται ένα μέρος από τη φράση, τούτο όμως δεν πρέπει να ειπωθεί χαμηλότερα, όπως στην παρένθεση, αλλά εντονότερα σαφώς από τα προηγούμενα. Έτσι θα εξυπηρετηθεί και η πρόθεση του συγγραφέα, που είναι να ξεχωρίσει αυτές τις λίγες λέξεις και όχι να περάσουν απαρατήρητες, γιατί τότε θα προκύψει ασάφεια οπωσδήποτε στην κατανόηση της όλης φράσης του.

1) Και μήτ' εσύ δεν το μπορείς αυτό, μικρέ και τιποτένιε,- έξω από το σπίτι μου, σου είπα!- Μήτε κι ο Πέτρος ο Φλώρης, ο άξιος κι ο δυνατός.
Κ. Παλαμάς, Τρισεύγενη
2) Ε, πώς το βλέπεις το χωριό, Δημητρό- εμείς από μικρό Δημητρό τον φωνάζουμε- ύστερ' από τόσα χ ρόνια που 'χεις να 'ρθεις;
Θ. Ν. Συνοδινός, Στην κάψα του καλοκαιριού
3) Ο Γιούδας- Ναι, το δίκιο του θα πω κι ας πέσει το αστροπελέκι!- Ο Γιούδας σήκωσε επανάσταση.
Ν. Καζαντζάκης, Χριστός

Το ερωτηματικό

(Σ.Σ.: Δώστε σημασία ΕΔΩ)

Στην ερωτηματική φράση το βάρος της ερώτησης δεν πρέπει να πέφτει ποτέ στην τελευταία λέξη, πολύ δε περισσότερο στην τελευταία συλλαβή. Αν τούτο δεν αποφευχθεί, κινδυνεύει να γίνει κωμικό το πρόσωπο που ρωτάει. Η αδυναμία του δε, θα φανεί πιο καθαρά στην περίπτωση που οι ερωτήσεις είναι απανωτές. Γι' αυτό και δεν θα ρωτήσουμε ποτέ με τον ίδιο τρόπο: Στη μία από αυτές θα τονιστεί το ρήμα της φράσης, στην άλλη το ερωτηματικό της μόριο, στην ακόλουθη το ουσιαστικό ή το επίθετο και στις επόμενες θα υπάρχει διαφορά σε τόνο, ένταση και ρυθμό.

Με βάση το συναίσθημα και οδηγό τη λογική θα βρίσκουμε πάντα το στόχο της φράσης και στο τι ακριβώς αυτή με το ερώτημά της αποβλέπει. Γενικά η ερώτηση γίνεται έμμεσα και έτσι που να φαίνεται ότι δεν έγινε καν. Δεν θα πρέπει δε ποτέ να χαρακτηρίζεται από το συνηθέστατο εκείνο και ενοχλητικότατο μπαλανσάρισμα, τράβηγμα και τραγούδισμα της τελευταίας συλλαβής, ούτε πάλι με το ιδιωματικής προέλευσης απότομο ανέβασμα της φωνής, που καταλήγει σε λαρυγγισμό.

Μόνο σε πολύ ειδικές περιπτώσεις καταφεύγουμε στις λύσεις αυτές, όπως π.χ. στην κωμωδία ή στην όποια ερμηνεία ενός ιδιόμορφου χαρακτήρα η τύπου με την άλφα νοοτροπία, τη βήτα καταγωγή κλπ..

Στην τραγωδία, όμως, η προσοχή του εκτελεστή οφείλει να είναι πολύ πιο έντονη στο θέμα αυτό, γιατί λόγω της μεγάλης φωνής, που συνήθως είναι απαραίτητη στους μεγάλους χώρους, τα σφάλματα προβάλλονται ευκολότερα και φαντάζουν ογκωδέστερα.

1) Ποια χώρα; Τι έθνος; Ποιος τάχα είναι αυτός που τον βλέπω σ' αυτόν τον γκρεμνό καρφωτό να τον δέρνουνε τέτοιες φουρτούνες; Σαν τι κρίμα πλερώνεις μ' αυτήν την ποινή, που κακοθανατάς; Πες μου, ω, πες μου, σε ποια χώρα γης να πλανήθηκα η μαύρη;

Αισχύλος, Προμηθέας Δεσμώτης

2) Ω, βασιλεύ των βασιλέων, και τι γροικούν τ' αυτιά μου; Τ' είναι τούτο π' όρισες τώρα στα γερατειά μου; Πώς να το δουν τα μάτια μου κι η χέρα να το κάμει; Καινά συντρέξει το κορμί, που τρέμει σαν καλάμι;

Η θυσία του Αβραάμ

3) Κι έλεγα μην τύχει ακόμα κι ονειρεύομαι; Ο φόνος έχει τέτοιαν ομορφιά; Κι οποίος είν' έτσι όμορφος, αξίζει έτσι να πονεί;

Κ. Παλαμάς, Τρισεύγενη

4) Καλέ σεις! Ποιος μιλά μέσα; Εν ακούτενε; Ίντα θέτενε να σας χαρώ; Κι εγλέπετεν τη λίστα;

Α. Βυζάντιος, Βαβυλωνία

5) Βρήκες; Τι βρήκες σκουλήκι, σκαλίζοντας τα χώματα;

Ν. Καζαντζάκης, Σόδομα και Γόμορρα

6) Πού είναι η δική μας ετοιμασία; Πού τα εφόδια; Πού τ' άρματα; Πού χρήματα; Πού στρατός πεπαιδευμένος; Πού στόλος εφοδιασμένος;

Σπ. Μελάς, Παπαφλέσσας

Η ΣΥΝΕΧΕΙΑ ΣΤΟ ΕΠΟΜΕΝΟ ΤΕΥΧΟΣ

«ΚΑΡΑΓΚΙΟΖΗΔΕΣ ΚΑΙ ΜΙΚΥ ΜΑΟΥΣ»:

Με αφορμή μια καλοκαιρινή ανακοίνωση της ΠΑΕ ΑΕΚ

«Μετά από όσα απίθανα και χυδαία ακούσαμε χθες Σάββατο, ανάξια φυσικά απάντησης, σειρά πήραν οι αρχηγοί της παρέας, επιστήμονες της ψευτιάς, της λάσπης και γεννημένοι εχθροί της αλήθειας. Σε ένα ακόμη ρεσιτάλ αλητείας ανακάλυψαν σκηνικά στα αποδυτήρια του γηπέδου μας στο ημίχρονο του χθεσινού ματς τα οποία φυσικά μόνο

το διεστραμμένο μυαλό τους θα μπορούσε να δημιουργήσει και ουδέποτε συνέβησαν. Έλεος καραγκιόζηδες. Απλά Μίκυ Μάους».

Μανωλάκης ο Βομβιστής

«Ο ΚΑΡΑΓΚΙΟΖΗΣ ΣΤΟΝ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΟ»

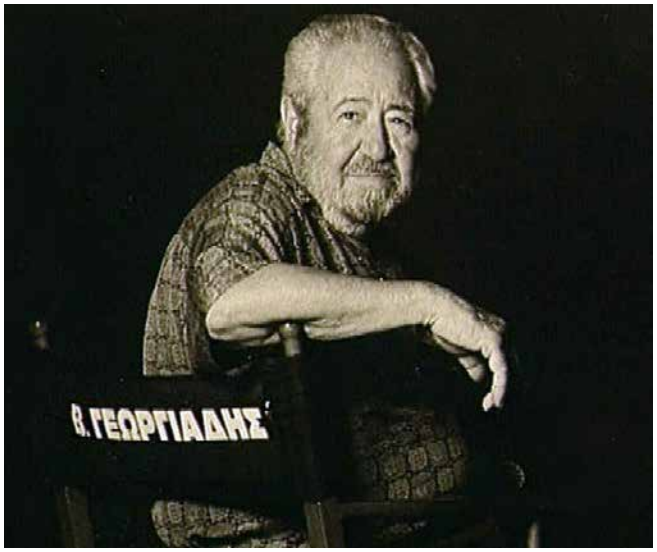

του Θωμά Αθ. Αγραφιώτη

Ο σκηνοθέτης **Βασίλης Γεωργιάδης (1921-2000**), έχοντας ήδη στο ενεργητικό του την ταινία «Οι άσσοι του γηπέδου (Κυριακάτικοι ήρωες)» (1956), ετοιμάζεται τρία χρόνια αργότερα να παρουσιάσει μια νέα ταινία, η οποία από το λαϊκό άθλημα του ποδοσφαίρου περνάει στη λαϊκή τέχνη του Θεάτρου Σκιών. Αυτή η νέα ταινία, όμως, με τον τίτλο ***«Καραγκιόζης, ο αδικημένος της ζωής»*** θεωρείται σήμερα ως προϊόν συνεργασίας του Βασίλη Γεωργιάδη με τον αρχικώς βοηθό του, τον **Ερρίκο Θαλασσινό (1927-2000)**, ο οποίος από βοηθός του Γεωργιάδη προήχθη σε σκηνοθέτη, συν-σκηνοθετώντας στην ουσία από κοινού το συγκεκριμένο έργο.

Το σενάριο ήταν γραμμένο από τον πρωταγωνιστή της ταινίας, τον ηθοποιό **Θάνο Κωτσόπουλο (1911-1993)**, ο οποίος προχώρησε στην ελεύθερη διασκευή μιας νουβέλας του **Γιάννη Βλαχογιάννη (1867-1945)** με τίτλο: ***«Της τέχνης τα φαρμάκια».*** Το έργο αυτό του Βλαχογιάννη είχε ως κεντρικό θέμα του την τέχνη του Θεάτρου Σκιών μέσα από τα μάτια του καραγκιοζοπαίχτη **Φούλια**, ο οποίος σαν όνομα παρέπεμπε σαφώς στον καραγκιοζοπαίχτη **Γιάννη Ρούλια (περίπου 1855-1905)**. Ο Γιάννης Ρούλιας καταγόταν από την **Αμφιλοχία** και είχε διαπρέψει στην Αθήνα, κατά τη δεκαετία του **1890**, ως ο καραγκιοζοπαίχτης που επέβαλε τη φιγούρα του Μπαρμπαγιώργου και τις ηρωικές παραστάσεις **Θεάτρου Σκιών.**

Το σενάριο του Κωτσόπουλου μεταφέρει την υπόθεση του έργου αρκετά χρόνια μετά τα γεγονότα που περιγράφει ο Βλαχογιάννης. Ο ένας από τους βοηθούς του Φούλια δουλεύει στην Αθήνα ως οδηγός ταξί. Ο δεύτερος είναι ιδιοκτήτης κινηματογράφων στην Αμερική και επιστρέφει στην Ελλάδα για διακοπές. Πρόκειται, ουσιαστικά, για τον Αποφόρη και τον Τσιμπλή, τους δύο εκ των τριών βοηθών του Φούλια, οι οποίοι στην ταινία μετονομάζονται σε Χασομέρη **(Θανάσης Βέγγος)** και Χαραμοφάη **(Μιχάλης Μπούχλης)** αντίστοιχα. Στη νουβέλα του Βλαχογιάννη, υπήρχε και ένας ακόμα βοηθός, ο αποκαλούμενος «Βρακάκιας», ο οποίος όμως (στο τέλος της νουβέλας) δεν ακολούθησε τελικά τον Φούλια. Το όνομα του Φούλια επίσης αλλάζει στην ταινία και ο καραγκιοζοπαίχτης αποκτά το ονοματεπώνυμο Σταμάτης Τρανός. Αυτοί οι τρεις τύποι (ο Τρανός και οι δύο βοηθοί) είναι το βασικό κοινό σημείο του σεναρίου με τη νουβέλα.

Η εποχή που περιγράφει ο Κωτσόπουλος, είναι εποχή παρακμής για τον άλλοτε «τρανό» καλλιτέχνη Σταμάτη Τρανό, ο οποίος τριγυρνάει στις πλατείες κουρελής και μονίμως μεθυσμένος με τις φιγούρες του στο χέρι. Μοναδική του παρέα είναι τα παιδιά που τον περιμένουν κάθε μέρα, για να τους παρουσιάσει μια παράσταση με τα σκαλιστά του εργαλεία αλλά χωρίς πανί. Έχει γίνει πλέον ένας γραφικός τύπος της πλατείας, γνωστότερος και ως ο ***«Καραγκιόζης ο μπεκρής»***. Είναι σαφές ότι ο Κωτσόπουλος μεταφέρει το χρόνο της δράσης του στη μετεμφυλιακή Ελλάδα των ριζικά μεγάλων αλλαγών, κατά τις οποίες η τέχνη του Καραγκιόζη γνωρίζει την παρακμή, έχοντας αρχικώς ως κύριο ανταγωνιστή της τον κινηματογράφο.

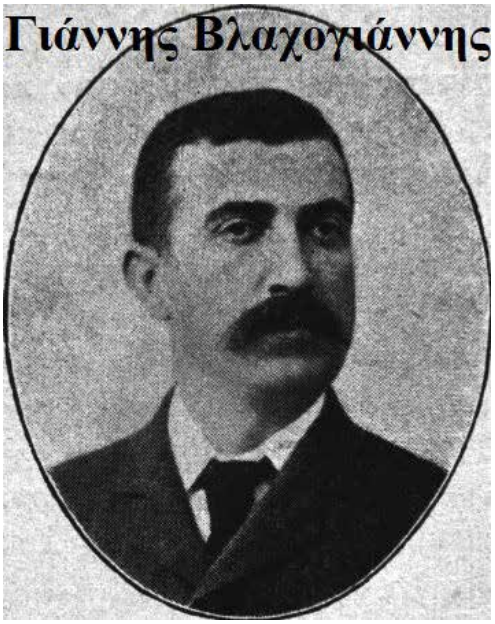

Ο Τρανός δεν κατάφερε να συμπορευτεί με τις νέες αλλαγές και προτίμησε να σβήσει μαζί με την τέχνη του. Κάνοντας ένα γύρισμα στο χρόνο, η ταινία εξηγεί τους λόγους των κοινωνικών και των προσωπικών αιτιών της παρακμής του Τρανού, μεταφέροντας τους θεατές στα χρόνια του Μεσοπολέμου, δηλαδή σε μια ιστορική περίοδο ανάμεσα στις πρώτες δεκαετίες του 20ού αιώνα (εποχή της νουβέλας) και στη μετεμφυλιακή εποχή της ταινίας.

Στην εποχή του Μεσοπολέμου, ο κινηματογράφος είχε ήδη αρχίσει να κάνει αισθητή την παρουσία του. Ο Τρανός ακούει με μεγάλη λύπη ένα συνάδελφό του (Νίκος Φέρμας) να του μιλά για την πτώση των εισιτηρίων εξαιτίας του νέου «ανταγωνιστή», όπως είχε ήδη επισημάνει (και στην πραγματικότητα) ο γνωστός καραγκιοζοπαίχτης Βασίλαρος: «Ούθε να πάω περαστικοί κινηματογράφοι μάς λυσσάξανε». Ο Τρανός, όμως, δεν θέλει να παραδεχτεί την παρακμή και επιμένει ότι: «Κρίση είναι και θα περάσει». Ωστόσο, έχει συνειδητοποιήσει ότι η κατάσταση είναι δύσκολη, καθώς αντιμετωπίζει οικονομικά προβλήματα. Επιστρέφοντας από μια χειμερινή περιοδεία με τον Χαραμοφάη στην ανατολική Πελοπόννησο, μαθαίνει ότι η γυναίκα του πήρε τη μικρή τους κόρη και τον εγκατέλειψε με τον εραστή της, πηγαίνοντας στην Αίγυπτο. Η πτώση είναι αναπόφευκτη. Ο Τρανός βρίσκει τελικά καταφύγιο στο ποτό, ο Χασομέρης αλλάζει δουλειά και ο Χαραμοφάης φεύγει μετανάστης στην Αμερική. Ακολουθεί ο πόλεμος…

Ξαναγυρίζοντας στον αρχικό χωρόχρονο της ταινίας, οι δυο παλιοί βοηθοί του καραγκιοζοπαίχτη Τρανού συναντιούνται τυχαία στην Αθήνα και αναζητούν το μάστορά τους. Ο Χαραμοφάης είναι ευκατάστατος πια και έχει τη δυνατότητα να προσφέρει οικονομική βοήθεια στο φίλο του και κυρίως στον παλιό μάστορά τους. Όμως, την ίδια στιγμή, ένα από τα κοριτσάκια-θεατές του μπεκρή Καραγκιόζη (στην πλατεία που παίζει) θα αποδειχτεί ότι είναι η εγγονή του, καθώς η παντρεμένη πια κόρη του έχει επιστρέψει στην Αθήνα. Πατέρας και κόρη συναντιούνται, αλλά χωρίς να γνωρίζουν τη μεταξύ τους σχέση. Η αλήθεια θα αποκαλυφθεί στο τέλος του έργου και στο νοσοκομείο, όπου νοσηλεύεται ο Τρανός. Λίγο μετά από την αποκάλυψη, ο καραγκιοζοπαίχτης πεθαίνει. Οι φιγούρες πέφτουν από τα χέρια του και σωριάζονται στο πάτωμα, μπροστά στα δακρυσμένα μάτια της εγγονής του, της κόρης του, του άντρα της και των δύο βοηθών του.

Σε αντίθεση με τη νουβέλα του Βλαχογιάννη, ο Κωτσόπουλος δεν δίνει την έμφαση, που θα περιμέναμε, στην τέχνη του Θεάτρου Σκιών, ποντάροντας πιο πολύ στο μελοδραματικό στοιχείο και κατ' επέκταση στην εμπορικότητα που απορρέει από το μελόδραμα, ειδικά για την εποχή που γυρίστηκε το έργο. Η παρουσίαση της επικής παράστασης «Ο Μέγας Αλέξανδρος και το καταραμένο φίδι» κατά τη διάρκεια της ταινίας ήταν μια αρκετά πετυχημένη επιλογή σε σχέση ειδικά με το ηρωικό περιβάλλον του Καραγκιόζη που περιγράφεται στη

νουβέλα, αν και θα μπορούσε να είχε προτιμηθεί και κάποιο άλλο ηρωικό έργο όπως π.χ. ο «Κατσαντώνης».

Οι σκαλιστές φιγούρες και τα σκαλιστά σκηνικά συνέβαλαν στην άρτια απόδοση του ανωτέρω κλίματος, ενώ οι μιμήσεις και οι φωνές του καραγκιοζοπαίχτη Μίμη Μόλλα (σε συνδυασμό με τις κατευθυντήριες οδηγίες και συμβουλές που προφανώς είχε δώσει ο ίδιος) ενίσχυσαν τον Κωτσόπουλο για την ερμηνεία του Τρανού, εν δράσει, την ώρα της παράστασης. Η επιλογή των επιλεγμένων αποσπασμάτων διακρίνεται από μια ορθή ροή στην πορεία των γεγονότων: ο χορός του Καραγκιόζη, το τελάλημα του Χατζηαβάτη, η συνομιλία του με τον Ταχήρ, η φυγή του Νιόνιου μπροστά στη θέα του φιδιού και η μάχη του Μεγαλέξανδρου με το φίδι, στην οποία θα μπορούσε πάντως να είχε δοθεί και μεγαλύτερη έμφαση εξαιτίας της κορύφωσης του ενδιαφέροντος, ενώ ο ορεσίβιος Μπαρμπαγιώργος (παραδόξως) δεν εμφανίζεται…

Είναι σαφές ότι γενικά η αξία της ταινίας έγκειται στην παρουσία του Θεάτρου Σκιών. Απομονώνοντας την ταινία αυτή από τον Καραγκιόζη, έχουμε να κάνουμε απλώς και μόνο με ένα μελόδραμα. Το ζήτημα είναι, ωστόσο, αν το θέμα του Θεάτρου Σκιών προσεγγίζεται σωστά (έστω και ως μελόδραμα) από το σενάριο και από τους δύο σκηνοθέτες.

Αν η προσέγγιση γίνει με σημείο αναφοράς το Θέατρο Σκιών ως μια τέχνη που σβήνει, η ταινία των Γεωργιάδη-Θαλασσινού αναγκαστικά θα καταταχτεί στην κατηγορία των ταινιών για τα παλιά επαγγέλματα που χάνονται, με πιο αντιπροσωπευτική περίπτωση «Το Αμαξάκι» (1957) του Ντίνου Δημόπουλου, για τα παλιά γραφικά αμαξάκια της Αθήνας που αντικαταστάθηκαν από τα ταξί. Παρόμοιες ταινίες έχουν γυριστεί και με πολλά ανάλογα θέματα, όπως π.χ. η αντικατάσταση της λατέρνας από τα πικάπ («Μια λατέρνα, μια ζωή» του Καψάσκη, «Λατέρνα, φτώχεια και φιλότιμο» & «Λατέρνα, φτώχεια και γαρύφαλλο» του Σακελλάριου). Κατά συνέπεια, η ταινία των Γεωργιάδη-Θαλασσινού θα ήταν καλό να ξέφευγε από την απλή μελοδραματική αναφορά των ταινιών για τον παλιό καλό καιρό που φεύγει ανεπιστρεπτί και θα ήταν ιδανικό να μπορούσε να εμβαθύνει ακόμα περισσότερο στις κρυφές και ανεξερεύνητες πτυχές του Θεάτρου Σκιών.

Ωστόσο, το σενάριο της ταινίας επιμένει περισσότερο στο μελόδραμα για εμπορικούς προφανώς λόγους και παρά το γεγονός ότι οι πιο ποιοτικές στιγμές της ταινίας είναι αυτές που αναφέρονται στον κόσμο των σκιών. Κρίνοντας όμως την ταινία με τα δεδομένα της εποχής της, οφείλουμε να υπενθυμίσουμε ότι ο ελληνικός κινηματογράφος έκανε τότε τα πρώτα ουσιαστικά βήματά του, κάτι που ισχύει και για τους νέους τότε Γεωργιάδη-Θαλασσινό, οι οποίοι εξελίχθηκαν αργότερα σε επώνυμους σκηνοθέτες του ελληνικού κινηματογράφου. Για την εποχή της λοιπόν, η εν λόγω ταινία ήταν ένα έντιμο, λιτό, συγκινητικό και χωρίς υπερβολές μελόδραμα, που αναδείχτηκε χάρη στις «σκιές» (πέρα από την εξαιρετική ερμηνεία του Κωτσόπουλου) και που θα μπορούσε έτσι να λειτουργήσει ως το εφαλτήριο για ένα μελλοντικό φιλμ εμβάθυνσης στο Θέατρο Σκιών.

51) Καραγκιόζηδες και Μίκυ Μάους

Φιγούρες: Τάκης Παλαιοθόδωρος

ΚΑΡΑΓΚΙΟΖΗΣ: Μίκυ Μάους και Καραγκιόζης.
ΧΑΤΖΗΑΒΑΤΗΣ: Πού το θυμήθηκες αυτό;
ΚΑΡΑΓΚΙΟΖΗΣ: Το ξέρεις και εσύ;
ΧΑΤΖΗΑΒΑΤΗΣ: Μα δεν είναι τίτλος βιβλίου;

ΚΑΡΑΓΚΙΟΖΗΣ: Ποιος το έγραψε;
ΧΑΤΖΗΑΒΑΤΗΣ: Ο Πέτρος Πικρός.
ΚΑΡΑΓΚΙΟΖΗΣ: Ο ποιος;
ΧΑΤΖΗΑΒΑΤΗΣ: Κωνσταντινουπολίτης στην καταγωγή.
ΚΑΡΑΓΚΙΟΖΗΣ: Έχει γράψει βιβλίο με μένα, ε;
ΧΑΤΖΗΑΒΑΤΗΣ: Ναι, με σένα και τον Ποντικό Μίκυ.
ΚΑΡΑΓΚΙΟΖΗΣ: Τον ποιον;
ΧΑΤΖΗΑΒΑΤΗΣ: Τον ποντικό Μίκυ Μάους από τις ΗΠΑ.
ΚΑΡΑΓΚΙΟΖΗΣ: Α, είπα και εγώ! Εγώ είπα για την ΑΕΚ.
ΧΑΤΖΗΑΒΑΤΗΣ: Για ποια;
ΚΑΡΑΓΚΙΟΖΗΣ: Κωνσταντινουπολίτισσα στην καταγωγή.
ΧΑΤΖΗΑΒΑΤΗΣ: Έγραψε και η ΑΕΚ για σένα;

ΚΑΡΑΓΚΙΟΖΗΣ: Μην ξεχνάς ότι έχω και εγώ ρίζες από εκεί.
ΧΑΤΖΗΑΒΑΤΗΣ: Μα εσύ δεν είσαι πατρινός;
ΚΑΡΑΓΚΙΟΖΗΣ: Ναι, αλλά κωνσταντινουπολίτης στην καταγωγή.
ΧΑΤΖΗΑΒΑΤΗΣ: Και εγώ είμαι κωνσταντινουπολίτης στην καταγωγή.
ΚΑΡΑΓΚΙΟΖΗΣ: Και οι δυο μας, πάνω-κάτω, είμαστε.
ΧΑΤΖΗΑΒΑΤΗΣ: Λοιπόνε, λοιπόνε, τι γράφτηκε εκεί;
ΚΑΡΑΓΚΙΟΖΗΣ: «Σκληρή απάντηση της ΑΕΚ στους συκοφάντες».
ΧΑΤΖΗΑΒΑΤΗΣ: Θεέ μου!
ΚΑΡΑΓΚΙΟΖΗΣ: «Που άρχισαν με το καλημέρα της νέας σεζόν».
ΧΑΤΖΗΑΒΑΤΗΣ: Χριστέ μου!
ΚΑΡΑΓΚΙΟΖΗΣ: «Την ύπουλη προπαγάνδα».
ΧΑΤΖΗΑΒΑΤΗΣ: Παναγία μου!
ΚΑΡΑΓΚΙΟΖΗΣ: «Και τα παραμύθια της Χαλιμάς».
ΧΑΤΖΗΑΒΑΤΗΣ: Κύριε, ελέησον!
ΚΑΡΑΓΚΙΟΖΗΣ: «Επιστήμονες της λάσπης».
ΧΑΤΖΗΑΒΑΤΗΣ: Μνήσθητί μου, Κύριε!
ΚΑΡΑΓΚΙΟΖΗΣ: «Και γεννημένοι εχθροί της αλήθειας».
ΧΑΤΖΗΑΒΑΤΗΣ: Αυτά μου θυμίζουν και κάποιους άλλους γραφικούς.
ΚΑΡΑΓΚΙΟΖΗΣ: Του Κάνινγκ. «Καραγκιόζηδες και Μίκυ Μάους».

Επιμέλεια: Πάνος Καπετανίδης

40. - ΤΑ ΠΑΠΟΥΤΣΙΑ

Μια φορά, μερικοί μάγκες, που κάθονταν κάτω από ένα δένδρο, βλέποντας τον Χότζα να περνά, συμφώνησαν να τον καταφέρουν ν' ανέβει στο δέντρο και να του κλέψουν τα παπούτσια.

Λοιπόν, μόλις είδαν τον Χότζα να πλησιάζει, άρχιζαν να συζητούν ζωηρά και να λένε πως κανείς άνθρωπος στον κόσμο δεν ήταν ικανός ν' ανέβει σ' εκείνο το δέντρο.

- Τι βλακείες λέτε, βρε ζωντόβολα, τους φώναξε ο Χότζας, που είχε σταθεί και άκουγε τη φιλονικία τους. Θέλετε ν' ανεβώ εγώ να σας αποδείξω το ενάντιο;

Αν είσαι άξιος!

Τότε ο Χότζας ανασήκωσε τις άκρες του καφτανιού του, τις στερέωσε στο ζουνάρι του, έβγαλε τα παπούτσια του και τα 'βαλε στον κόρφο του και άρχισε να σκαρφαλώσει στο δέντρο.

- Παίρνεις και τα παπούτσια σου μαζί; Τι θα τα κάνεις; του φώναζαν οι μάγκες.

- Ε! Ποιος ξέρει; απάντησε ο Νασρ-εν-Ντιν. Μπορεί απ' εκεί να βρω κανένα δρόμο για να πάω ίσα στο σπίτι μου, και θέλω να τα 'χω μαζί μου.

41. - ΚΑΤΙ ΠΟΥ ΑΦΗΣΕ ΕΠΟΧΗ

Λένε για το Νασρ-εν-Ντιν Χότζα πως, την εποχή που ήταν στη Χαμάντ της Συρίας, του πέθανε ξαφνικά η γυναίκα που είχε τότε και ύστερα από κάμποσο καιρό, οι φίλοι του βλέποντας πως μαραινόταν μονάχος στην ερημιά του, αποφάσισαν να τον παντρέψουν πάλι.

Του το παν και εκείνος δέχτηκε και του βρήκαν αμέσως τη νύφη.

Και όταν ετοιμάστηκαν όλα, μαζώχτηκαν οι φίλοι και οι γνωστοί και οι γειτόνοι στο σπίτι του και κάθισαν και φάγανε και ήπιαν και γλέντησαν με βιολιά και λαούτα.

Όλα πήγαιναν καλά, με χαρά και ευθυμία, ως τη στιγμή που πήρανε τον Χότζα, για να τον οδηγήσουν στην κάμαρα της νύφης και να φύγουν, αφού του ευχηθούνε καλή και ευχάριστη νύχτα.

Εκεί, ακριβώς έξω από την πόρτα, από τη συγκίνηση, ως φαίνεται, είτε από δειλία, είτε απ' το πολύ φαΐ και πιοτό που είχε γεμίσει το στομάχι του, του 'φυγε του δύστυχου του Χότζα μια πορδή μεγάλη και τρομερή.

Οι προσκαλεσμένοι, φυσικά, από λεπτότητα, κάνανε κάθε τρόπο, για να δείξουν πως δεν άκουσαν, μα ο Νασρ-εν-Ντιν έγινε κόκκινος σαν παπαρούνα απ' την ντροπή του και πήρε τέτοια ταραχή, ώστε προφασίστηκε πως ήθελε να πάει για μια του ανάγκη και βγαίνοντας έξω στην αυλή, ανέβηκε στο μουλάρι ενός συμπεθέρου και έφυγε βιαστικά από την πόλη.

Ύστερα από πολλών ημερών ταξίδι, έφθασε σε μιαν άλλη πόλη μακρινή, όπου και

εγκαταστάθηκε.

Κάθισε εκεί κάμποσα χρόνια, κάνοντας το δάσκαλο και τον ιεροκήρυκα στο Τζαμί, ώσπου του ‘ρθε επιθυμία να γυρίσει πάλι στο σπίτι του.

Ανέβηκε, λοιπόν, στο μουλάρι και ξεκίνησε, μα όταν έφθασε έξω από την πόλη της Χαμάντ, είπε μέσα του:

- Ίσως να το θυμούνται ακόμα. Για τούτο, ας μην πάμε αμέσως, αλλά

ας προσπαθήσουμε πρώτα ν’ ακούσουμε τι λένε οι άνθρωποι. Ο Θεός να

δώσει, Χότζα, να το ‘χουν λησμονήσει.

Έτσι, εφτά μέρες και εφτά νύχτες, τριγυρνούσε αγνώριστος στους δρόμους, μην κάνοντας τίποτ’ άλλο παρά ν’ αφουγκράζεται τις ομιλίες των ανθρώπων.

Και συνέβη, την εβδόμη νύχτα, να σταθεί έξω από την πόρτα μιας καλύβας, όπου άκουσε τη φωνή μιας κόρης από μέσα να λέει:

- Μάνα μου, πες μου τη μέρα που γεννήθηκα, γιατί μια τσιγγάνα, μου υποσχέθηκε σήμερα να μου ρίξει τα χαρτιά και να δει αν θα ‘χω καλή τύχη.

Και η μητέρα απάντησε:

- Κόρη μου, γεννήθηκες τη βραδία που έκλασε ο Χότζας.

Μόλις τ’ άκουσε αυτό, ο Νασρ-εν-Ντιν σηκώθηκε βιαστικά και το ‘βαλε στα πόδια, λέγοντας μέσα του:

- Μωρέ, τούτοι δω κάνανε την πορδή μου παροιμία! Πάμε να φύγουμε από δω. Ετούτος ο τόπος δεν είναι πια για μας!

Και ποτέ πια δεν πάτησε σ’ αυτήν την πόλη.

42. - Ο ΧΟΤΖΑΣ ΠΑΡΑΘΕΤΕΙ ΔΕΙΠΝΟ

Ένα βραδινό, ο Νασρ-εν-Ντιν, γυρίζοντας στο σπίτι του, αντάμωσε στο δρόμο πέντε-έξι μαθητές του, που τους καλησπέρισε και τους είπε:

- Ελάτε απόψε να σας κάνω το δείπνο. Ό,τι βρεθεί, βρε παιδιά!

Οι μαθητές δέχθηκαν μ’ ευχαριστίες την πρόσκληση και ακολούθησαν τον Χότζα στο σπίτι του.

Όταν φθάσανε, ο Χότζας είπε της γυναίκας του:

- Γυναίκα, έχω απόψε μουσαφιραίους στο σπίτι. Δώσε μου μια σουπιέρα με σούπα να φάμε.

Μου έστειλες τίποτα να μαγειρέψω και μου λες να σου δώσω μια σουπιέρα με σούπα; απάντησε η γυναίκα.

Τουλάχιστον, δώσε μου ξερή τη σουπιέρα και τα καταφέρνω εγώ, είπε ο Χότζας.

Και παίρνοντας τη σουπιέρα, γύρισε στον οντά του, όπου ήσαν οι προσκαλεσμένοι του και την έβαλε μπρος τους, λέγοντάς τους:

- Ορίστε, κύριοι, φάτε και ευφρανθείτε, μια φορά που ήρθατε στ' αρχοντικό μου.

Οι μαθητές γύρισαν και κοίταξαν ο ένας τον άλλον με έκπληξη.

Τότε ο Νασρ-εν-Ντιν τους είπε:

- Καταλαβαίνω την έκπληξή σας, μα να με συμπαθάτε. Αν είχα βούτυρο και ρύζι, τα μάτια μου να βγουν, αν δεν σας έφερνα τη σουπιέρα γεμάτη με σούπα. Άλλωστε εγώ σας προειδοποίησα: «Ό,τι βρεθεί!». Βρέθηκε η σουπιέρα!

43. - Η ΚΥΒΕΡΝΗΣΗ ΤΟΥ ΣΠΙΤΙΟΥ

Κάποτε ο Νασρ-εν-Ντιν Χότζας κατέβασε στην αγορά το γάιδαρό του, για να τον πουλήσει και τον παρέδωσε στον ντελάλη.

Αυτός ανέβηκε σε μια καρέκλα και άρχισε να εκθειάζει τα προτερήματα του γαϊδάρου, λέγοντας πως ήταν ακόμα μικρός στην ηλικία, ήμερος, γερός, γρήγορος, οικονομικός, γιατί δεν ήταν σαν μερικά άλλα αφιλότιμα γαϊδούρια, που τρώνε έναν περίδρομο και αφανίζουν τους αφεντάδες τους στα έξοδα κτλ. κτλ..

Όλα αυτά τα εγκώμια και οι έπαινοι του γαϊδάρου τράβηξαν γύρω του αρκετούς αγοραστές, που άρχισαν να τσακώνονται ποιος να τον πάρει και ν' ανεβάζουν ολοένα την προσφορά τους.

Βλέποντας και ακούοντας όλη αυτή τη σκηνή, ο Νασρ-εν-Ντιν πίστεψε στ' αλήθεια πως το ζώο του είχε όλα αυτά τα προτερήματα και μην θέλοντας να το αφήσει να πέσει σ' άλλα χέρια, άρχισε και αυτός να πλειοδοτεί, ώσπου τέλος ο γάιδαρος «κατεκυρώθη επ' ονόματι του».

Παίρνοντάς τον τότε, με πρόσωπο ιλαρό και θριαμβευτικό, σαν να 'χε αγοράσει κάποιο κελεπούρι, γύρισε μ' αυτόν στο σπίτι του, όπου ανάφερε όλα τα καθέκαστα στη γυναίκα του.

Τώρα και η γυναίκα του, εκείνη την ημέρα, είχε κάνει ένα κατόρθωμα που δεν μπορούσε να μην το αναφέρει στον άνδρα της με θρίαμβο και με καμάρι. Είχε γελάσει έναν πλανόδιο ζαχαροπλάστη, παίρνοντας με τέσσερα γρόσια παστοκύδωνο τριπλάσιας τουλάχιστον αξίας και πώς; Βάζοντας κρυφά και χωρίς να την πάρει μυρωδιά ο ζαχαροπλάστης, στο τάσι της ζυγαριάς που είχε τα δράμια, τα χρυσά της βραχιόλια που φυσικά δεν γύρεψε να πάρει πίσω, για να μην αποκαλυφθεί η απάτη.

Ακούοντας αυτά ο Χότζας, αναφώνησε:

- Μπράβο, γυναίκα! Εγώ απ' έξω από το σπίτι και συ από μέσα, κυβερνήσαμε θαυμάσια το νοικοκυριό μας!

44. - ΓΙΑ ΝΑ ΜΗΝ ΚΟΥΡΑΣΕΙ ΤΟ ΓΑΪΔΑΡΟ

Μια μέρα, ένας γνωστός του Χότζα τον συνάντησε στο δρόμο που γύριζε από το περιβόλι του, ανεβασμένος στο γάιδαρό του και μ' ένα μεγάλο δισάκι γεμάτο φρούτα και ζαρζαβατικά στον ώμο του.

- Σε καλό σου, Χότζα! του είπε. Σηκώνεις εσύ όλο αυτό το βάρος; Γιατί δεν το κρεμάς στο γάιδαρό σου;

- Ε! Δεν θέλω το κακόμοιρο το ζώο να το κουράσω περισσότερο. Φθάνει που σηκώνει το βάρος το δικό μου.

ΛΕΣ ΚΑΙ ΗΤΑΝ ΧΘΕΣ:

ΧΡΟΝΟΛΟΓΙΟ 41ού ΤΕΥΧΟΥΣ

(Νοέμβριος 2022)

Τέσσερις εικόνες μιλάνε όσο 4.000 λέξεις...

"ΤΡΟΜΕΡΑ & ΑΠΟΚΟΣΜΑ"

του Μιχαήλ Ν. Ζαχαρή

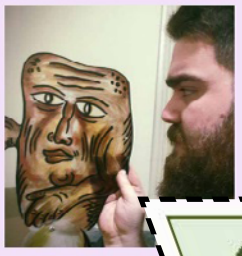

Δεν είναι λίγες οι φορές που έχουμε δει στο Θέατρο Σκιών, σε αρκετές παραστάσεις, να παίρνουν μέρος παράξενες μορφές που ανά καιρούς καθιερώθηκαν στον μπερντέ του Καραγκιόζη, ξεκινώντας από έργα όπως **"Ο Μέγας Αλέξανδρος και ο κατηραμένος Όφις"**, όπου η φιγούρα του Δράκοντα μπαίνει σε πρωταγωνιστικό, θα λέγαμε, ρόλο και στο τέλος ο Μέγας Αλέξανδρος σαν Λη Γιώργης καβαλάρης έρχεται και εξουδετερώνει το Δράκοντα, φέρνοντας την Ειρήνη στον τόπο.

"Ο Διάβολος στο Μπουκάλι", επίσης, όπου βλέπουμε το Διάβολο να έχει επίσης πρωταγωνιστικό ρόλο, ενώ ο Καραγκιόζης με τη βοήθεια του τιμίου και ζωοποιού Σταυρού καταφέρνει να τον εξοντώσει.

Η "Νύχτα Καλικάντζαρων", "Ο Βρικόλακας της Κωνσταντινουπόλεως", "Η Πατρινέλα", "Οι αδερφάδες του Μεγάλου Αλεξάνδρου" και πόσα ακόμα έργα που οι παλαιοί μάστορες του Καραγκιόζη, μας έφτιαξαν με [illegible] μεράκι άνευ χαρτιού και μολυβιού, πάρα μόνο με τη βοήθεια της φαντασίας πα[illegible] έδωσε η φύση...

Διάφοροι καραγκιοζωπαίχτες της Πελοποννήσου και της Πάτρας, όπως ο **Ν. Θεοδωρόπουλος** και ο **Νιόνιος Αλεξόπουλος**, παρουσίασαν στον μπερντέ έργα **γισσες, βρικόλακες και φαντάσματα**...

Βλέπουμε πως η φαντασία των παλαιών καραγκιοζοπαιχτών οργιάζει!

Ο πειραιώτης καραγκιοζοπαίχτης **Χρήστος Χαρίδημος**, επηρεασμένος από τα νηματογράφο, κάνει εκείνη την εποχή (γύρω στη δεκαετία του '30) έργο που "έσπασ ταμεία με τον τίτλο: ***"Ο Φρανκενστάιν"***.

Από κει και πέρα, αγγελοι, διάβολοι, φαντάσματα και άλλα τέτοια παραζένα αντα πήραν μέρος σε πολλές παραστάσεις του νεοελληνικού Θεάτρου Σκιών.

Ξεχασμένοι Θρύλοι από όλη την Ελλάδα, από στόμα σε στόμα, έφταναν στα αυτιά των καραγκιοζοπαιχτών και αυτοί τα έκαναν τέχνη, τα έκαναν παράσταση, που ο χρόνος και η τεχνολογία δυστυχώς αργότερα τα σκέπασαν με το πέπλο τους και ξεχάστηκαν!

Όλα αυτά τα ***"τρομερά και απόκοσμα"*** που θα έλεγε κανείς, που παρουσίασαν οι τότε καραγκιοζοπαίχτες, μπορεί να μην τα είδα, αλλά τα θυμάμαι!

Τα θυμάμαι από τον πατέρα μου που σαν ήμουν μικρό παιδί, μου διηγούταν όλες αυτές τις ιστορίες που του μετέφερε η δική του μητέρα και πως κάποιος, κάπου, κάποτε είδε ή άκουσε για αυτά και τα κατέγραψε!

Όχι σε τετράδιο, ούτε σε βιβλίο, πάρα μόνο βαθιά μέσα στην ψυχή του, ελπίζοντας πως κάποια στιγμή, μιλώντας για αυτά, θα καταφέρουν ΟΧΙ να μας τρομάξουν, αλλά να μας γοητέψουν και να μας κάνουν καλύτερους ανθρώπους, μέσα από αυτές τις ιστορίες, που θα μείνουν ανεξίτηλες στη μνήμη μας και είμαι σίγουρος ότι η παράδοση δεν τελειώνει εδώ!

Είμαι σίγουρος!

Σε κάποιο χωριό, σε κάποιο σπίτι, κάποια γιαγιά, κάποιος παππούς, θα διηγείται στα εγγονάκια του αυτές τις τόσο συναρπαστικές ιστορίες που σαν παιδιά, μας κρατούσαν το ενδιαφέρον για ζωή για παιχνίδι και για εξερεύνηση.

ΕΚΑΤΟ ΧΡΟΝΙΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΠΡΟΣΦΥΓΙΑ ΤΟΥ 1922

του Θωμά Αθ. Αγραφιώτη

9) «1919-1922: Δεύτερη Πράξη»

Σκηνικό: Αριστερά το κτίριο της Ιεράς Μητροπόλεως Σμύρνης.
ένα πηγάδι προς την πλευρά του Οθωμανικού Διοικητηρίου
και δεξιά το Οθωμανικό Διοικητήριο

ΠΕΡΙΛΗΨΗ ΔΕΥΤΕΡΗΣ ΠΡΑΞΗΣ:

Σμύρνη, Μάιος 1921: Ο Βασιλιάς Κωνσταντίνος αποβιβάζεται στο λιμάνι της Σμύρνης, ξεκινώντας από την Αθήνα, τη συμβολική ημερομηνία της 29ης Μαΐου 1921 και με τις επευφημίες του λαού: «Και στην Πόλη! Και στην Πόλη!». Ο Μητροπολίτης Σμύρνης Χρυσόστομος δίνει οδηγίες στον **καντηλανάφτη Καραγκιόζη** για την υποδοχή του Βασιλιά. Ταυτοχρονα ομως, του εκφραζει και τις επιφυλάξεις του, καθώς θεωρεί ότι το κενό που έχει αφήσει ο Ελευθέριος Βενιζέλος είναι μάλλον δυσαναπλήρωτο. Ο Καραγκιόζης, πάντως, έχει πάρα πολύ μενάλη περιέργεια να γνωρίσει από κοντά τον ξακουστό «Στρατηλάτη» των Βαλκανικών Πολέμων. Και πράγματι αυτή η στιγμή καταφτάνει και εμφανίζεται μπροστά στον Καραγκιόζη αυτοπροσώπως ο ίδιος ο Βασιλιάς. Ο Καραγκιόζης όμως στην αρχή πισθένει πανικό. Αντικρίζει έναν Κωνσταντίνο καταβεβλημένο με ένα μπαστούνι στο χερι να προσπαθεί μετα βιας να στηριχτεί από μόνος του στα πόδια του. Βλέποντας ο Καραγκιόζης τον Κωνσταντίνο έτσιμο να καταρρεύσει, προσπαθεί να του φτιάξει το κέφι με διάφορα κωμικά. Κάπως έτσι, η διάθεση του Κωνσταντίνου ανεβαίνει και ο Καραγκιόζης ζητάει από αυτόν να ακούσει την ιστορία του. Και ξάφνου ο Βασιλιάς Κωνσταντίνος απογειώνεται ψυχολογικά και αρχίζει να θριαμβολογεί για τις πολεμικές του περιπέτειες κατά τους Βαλκανικούς Πολέμους του 1912-13 και το

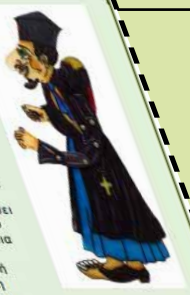

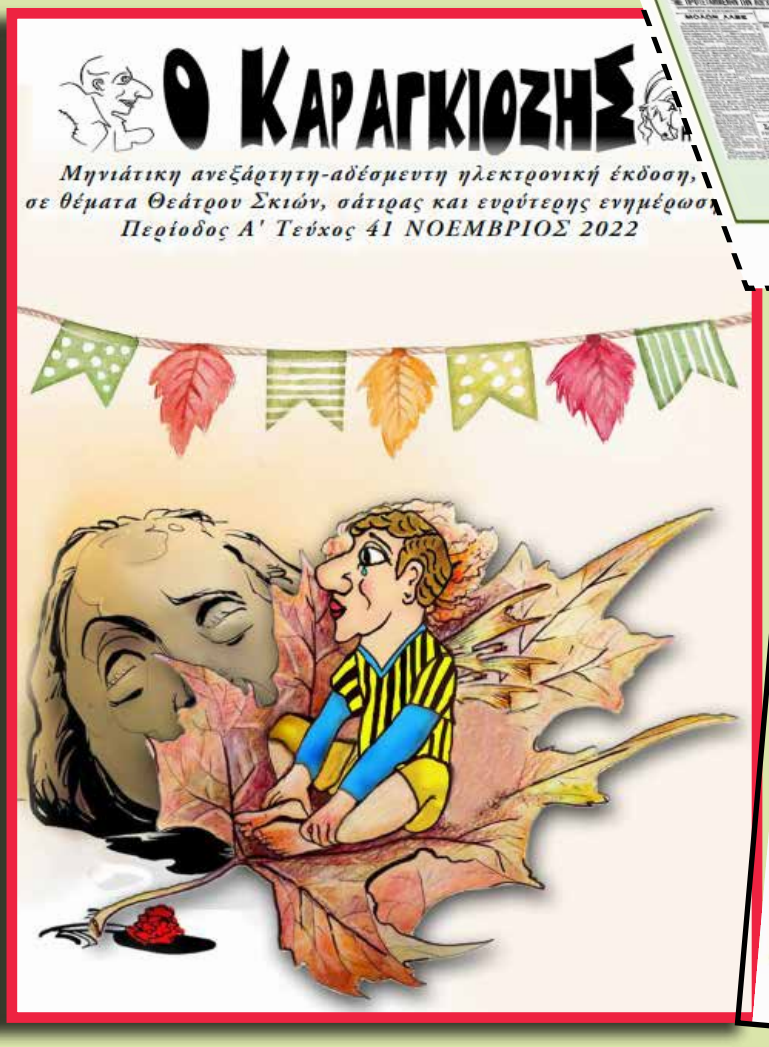

ΜΙΑ ΚΟΥΒΕΝΤΟΥΛΑ ΜΕ ΤΟΝ ΤΑΚΗ ΠΑΛΑΙΟΘΟΔΩΡΟ

Του Κωνσταντίνου Τσιαγά

ΔΕΥΤΕΡΟ ΜΕΡΟΣ

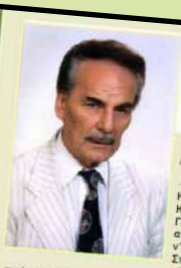

-Να παραδεχθούμε ότι ήσασταν μία σχολή μόνος σας... Με ρεκλάμες, σκηνικά, φιγούρες...

Τα πάντα, τα πάντα, απ' τη στιγμή που πήρα τον Καραγκιόζη στα χέρια μου, ήξερα τι θα κάνω... Και φρόντιζα να τον πλουτίσω τον Καραγκιόζη. Γιατί αυτό που έβλεπα στην τηλεόραση, ήταν αυτό που με στεναχωρούσε, ότι εγώ δεν μπορώ ν' ανταποκριθώ σ' αυτό που κάνει η τηλεόραση... Στα παιδικά... Δε θα μπορούσα ποτέ εγώ να το κάνω, οπότε έπρεπε να κάνω κάτι άλλο. Γι' αυτό φρόντιζα πάντοτε η σκηνή μου να 'ναι φαντασιακή, να βγαζω αρκετες φιγούρες να βλεπουνε. Πολλά χρώματα. Να 'ναι δάκι πολλές φιγούρες, πολλά πράγματα ενθουσιάζεται. Κι αν βγάλεις κωμικές φιγούρες σκόρα καλύτερα. Βγάζεις κωμικές φιγούρες και χαλάει ο κόσμος. Είναι μενάλη δουλειά, αλλά πού να το καταλάβουν τώρα αυτοί...

-Με αφορμή αυτό, ήθελα να σας ρωτήσω για τη ρεκλάμα που λέγαμε... Κατοτε είχατε κάνει μία ρεκλάμα επ' αφορμή της παραστάσεώς σας «Ο αντάρτης». Ένα μενάλο αντάρτη κτλ.. Αυτές οι ρεκλάμες βοηθούσαν, ώστε να έρθει περισσότερος κόσμος στο θέατρο που παίζατε;

-Τ' όποια θέατρα κι αν έπαιξα, ήτανε φουλαριστά. Γιατί έπαιζα έργα, πλανε έργα, πώς θα γίνει... Δε θα πω λόγια, έπαιζα έργα, δεν έπαιζα αρλούμπες. Κάτι που έπαιζα, το 'παιζα, όπως έπρεπε να παιχθεί. Πρώτα-πρώτα, το μεγαλύτερο μυστικό που δε γνωρίζει κανένας καραγκιοζοπαίχτης, και δεν το κάνει... Δεν το κάνει, διότι δεν έχει το θάρρος κτλ.. εγώ όποια σκηνή έχω φτιάξει, ήταν με αιλαίες κτλ.. Άνοιγα την αιλαία κι έβλεπες μέσα μια πλάη ολόκληρη, εφτιαχνα τοπία, διάφορα πράγματα. Κι όταν άνοιγα και πέφτανε οι προβολείς επάνω λέγανε: «Λααααα»... Όταν σου κάνει το παιδί «Λουυυω», την ώρα που βγαίνεις, είσαι ευχαριστημένος. Κι έβγαινα κι είχα ππρατα με τα παιδιά, μιλούσα συνέχεια. Μιλούσαμε για τα έργα, τι έργο θα παίξω αύριο, μεθαύριο κτλ.. Όλα αυτά παίζανε κάποιο ρόλο, όπου κι αν έπαιξα, ό,τι κι αν έπαιξα... Γι' αυτό λέμε ότι η τωρινή περίπτωση δε γίνεται, δηλαδή πας να παίξεις Καραγκιόζη και κρύβεσαι πίσω απ' το πανί. Δε βγαίνεις μπρο στά να μιλήσεις με τον κόσμο, να δώσεις αέρα στον κόσμο. Η πρώτη δουλειά είναι να μιλήσεις, να πεις:

ΠΑΝΟΥ ΚΑΠΕΤΑΝΙΔΗ: Γελοιογραφίες

Ο ΧΑΡΙΔΗΜΟΣ
ΜΑΣ ΓΡΑΦΕΙ...

Ο ΧΡΗΣΤΟΣ ΧΑΡΙΔΗΜΟΣ Εδωσε Παραστασεις Καραγκιοζη
Στο Γκαζοχωρι οδος Βουτσαδων στος 1928

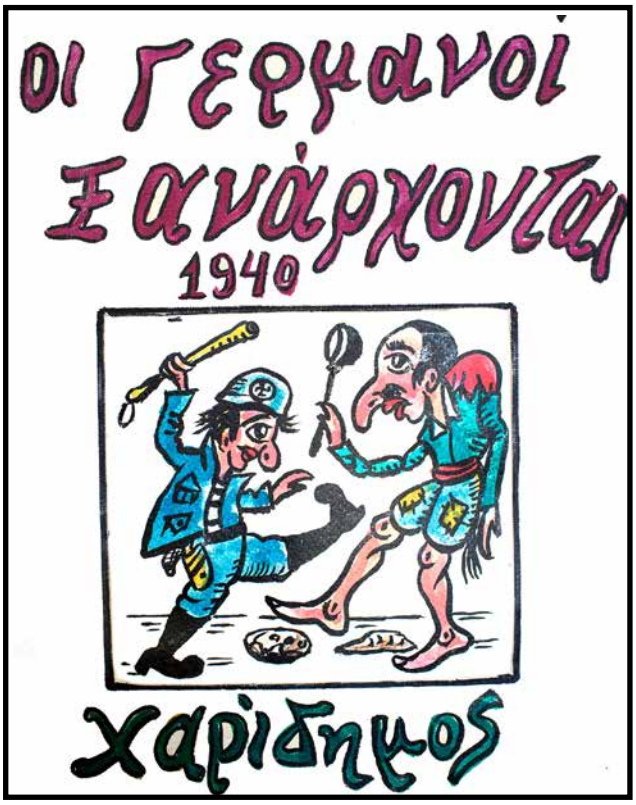
Οι Γερμανοί
Ξαναρχονται
1940
χαρίδημος

Μια Πάπια μά ποιά ΠΑΠΙΑ
Μουσολίνι
ΧΙΤΛΕΡ

Αθήνα 2004
3
1
2